

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі
Українки Факультет біології та лісового господарства
Кафедра фізіології людини і тварин

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

підготовки бакалавра

спеціальності 091 Біологія та біохімія

освітньо-професійної програми Біологія

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ» підготовки бакалавра, галузі знань 09 Біологія, спеціальності 091 Біологія та біохімія, за освітньою програмою Біологія.

Розробник: Коржик Ольга Василівна, доцентка кафедри фізіології людини і тварин, кандидатка біологічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Теплюк В. С.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізіології людини і тварин

протокол № 1 від 31.08. 2025 р.

Завідувач кафедри:

(Качинська Т. В.)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	09 Біологія, 091 Біологія та біохімія, Біологія, Бакалавр	Нормативний
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання II
		Семестр II-ий
		Лекції 36 год.
		Лабораторні 32 год.
		Самостійна робота 16 год.
		Консультації 6 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

ППП Коржик Ольга Василівна

Науковий ступінь кандидатка біологічних наук

Посада доцентка кафедри фізіології людини і тварин

Контактна інформація Korzhyk.Olha@vnu.edu.ua

Дні занять <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація ОК. «Анатомія людини» є нормативним освітнім компонентом освітньо-професійної програми Біологія, що спрямований на формування системних знань про будову організму людини на органному, системному та організмовому рівнях організації. Вивчення освітнього компонента забезпечує формування у здобувачів наукового розуміння морфофункціональних основ життєдіяльності людини, що є необхідним підґрунтям для подальшого опанування фізіологічних, біомедичних і біологічних дисциплін, а також для здійснення наукової та освітньої діяльності у галузі біології.

2. Мета і завдання освітнього компонента. Метою вивчення освітнього компонента «Анатомія людини» є формування у здобувачів системного уявлення про морфологічну організацію організму людини, закономірності будови органів і систем органів, їх топографію та взаємозв'язок, а також розвиток умінь аналізувати структурні особливості організму людини у контексті його функціонування та адаптації.

Завданням освітнього компонента є формування у здобувачів цілісного наукового уявлення про структурну організацію організму людини та опанування анатомічної термінології, методів морфологічного аналізу і навичок інтерпретації будови органів і систем у контексті їх просторової організації та функціональних взаємозв'язків.

3. Компетентності. Програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі біології при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування законів, теорій та методів біологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 02. Здатність демонструвати базові теоретичні знання в галузі біологічних наук та на межі предметних галузей.

СК 03. Здатність досліджувати різні рівні організації живого, біологічні явища і процеси.

СК 07. Здатність до аналізу будови, функцій, процесів життєдіяльності, онто- та філогенезу живих організмів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР 08. Знати та розуміти основні терміни, концепції, теорії і закони в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей.

ПР 12. Демонструвати знання будови, процесів життєдіяльності та функцій живих організмів, розуміти механізми регуляції фізіологічних функцій для підтримання гомеостазу біологічних систем.

ПР 16. Знати будову та функції імунної системи, клітинні та молекулярні механізми імунних реакцій, їх регуляцію, генетичний контроль; види імунітету та методи оцінки імунного статусу організму.

4. Soft skills. У процесі вивчення освітнього компонента «Анатомія людини» у здобувачів формуються такі універсальні (soft) навички: критичне та аналітичне мислення, здатність до системного аналізу наукової інформації, вміння працювати з науковими джерелами та інтерпретувати біологічні дані, навички комунікації у професійному середовищі, здатність до командної роботи під час виконання практичних завдань, вміння чітко та аргументовано презентувати результати навчальної діяльності, а також навички самоорганізації, відповідального ставлення до навчання та безперервного професійного розвитку.

5. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Конс .	Методи контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Загальні відомості з анатомії людини. Osteологія. Міологія						
Тема 1. Організм людини як біологічна система. Міжнародна анатомічна номенклатура. Анатомічні осі та площини тіла людини.	4	2	2	-	-	ВЛЗ, УО / 2+2
Тема 2. Загальні відомості про опорно руховий апарат людини. Анатомія кісток та їх з'єднання.	4	2	1	1	-	ВЛЗ, УО / 2+2
Тема 3. Анатомія осцевого скелета: кістки черепа, тулуба та їх з'єднання	5	2	1	1	1	
Тема 4. Скелет верхньої і нижньої кінцівок. З'єднання кісток кінцівок	5	2	2	1	-	ВЛЗ, УО / 2+2
Тема 5. Міологія. Будова, класифікація та робота м'язів. М'язи голови, шиї та	10	4	4	1	1	ВЛЗ, УО / 4+4

тулуба.						
Тема 7. М'язи верхньої та нижньої кінцівок.	5	2	2	1	-	ВЛЗ, УО/ 2+2
Разом за змістовим модулем 1	33	14	12	5	2	24
Змістовий модуль 2. Спланхнологія. Серцево-судинна система. Органи імунотенезу						
Тема 8. Вступ до спланхнології. Загальний план будови внутрішніх органів. Анатомія травної системи людини.	5	2	2	1	-	ВЛЗ, УО/ 2+2
Тема 9. Анатомія дихальної, сечовидільної, статевої, ендокринної систем.	13	4	6	2	1	ВЛЗ, УО/ 6+6
Тема 10-11 Анатомія серцево-судинної системи. Анатомія лімфатичної системи та органи імунотенезу.	11	4	4	2	1	ВЛЗ, УО/ 4+4, 2+2
Разом за змістовим модулем 3	29	10	12	5	2	28
Змістовий модуль 3. Нервова та сенсорні системи						
Тема 12. Будова і функціональне значення нервової системи. Спинний мозок.	8	4	2	1	1	ВЛЗ, УО/ 2+2
Тема 13. Головний мозок.	6	2	2	2	-	ВЛЗ, УО/ 2+2
Тема 14. Периферична нервова системи.	3	1	1	1	-	ВЛЗ, УО/ 2+2
Тема 15. Вегетативна нервова системи.	3	1	1	1	-	
Тема 16. Сенсорні аналізатори.	8	4	2	1	1	ВЛЗ, УО/ 2+2
Разом за змістовим модулем 3	28	12	8	6	2	16
Анатомічна термінологія (змістовий модуль 1 - 3)	УО/4					
Види підсумкових робіт						30 балів
Модульна контрольна 1						Т/10
Модульна контрольна 2						Т/10
Модульна контрольна 3						Т/10
Усього годин/ Балів	90	36	32	16	6	100 балів
Форми контролю*: ВЛЗ – виконання завдань лабораторної роботи, УО – усне опитування, Т – тести (модульна контрольна робота).						

6. Завдання для самостійного опрацювання.

1. Клітина – основна структурно-функціональна одиниця живої матерії. 2. Поняття про тканини та їх класифікації. Характеристика епітеліальної, сполучної, м'язової та нервової тканин.
3. Короткі історичні відомості вчення про клітину.
4. Поняття про орган, систему органів, апарат, організм як ціле.
5. Внутрішньоутробний період розвитку людини. Розвиток зародкових листків і осьових органів.
6. Розвиток кістки як органа, її ріст та регенерація. Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на ріст і розвиток кісток.
7. Вікові особливості кісток. Різниця в будові дитячої, юнацької, дорослої та старечої кісток.
8. Вікові, статеві і індивідуальні особливості з'єднань кісток Спадковість і середовище.
9. Зміни перервних і неперервних з'єднань кісток під впливом фізичних вправ. 10. Топографічні утвори черепа. Черепні ямки. Очна ямка. Носова порожнина. Носові ходи. Сконева та підсконева ямки. Крилопіднебінна ямка. Контрфорси черепа. 11. Склепіння (підйоми) стопи, їх функції. Фактори, що зміцнюють підйоми стопи. Зв'язковий апарат стопи.
12. Елементи біомеханіки м'язів. Важільний принцип роботи рухового апарату.
13. Вплив фізичних вправ і спорту на будову серцево-судинної системи. 14. Вікові зміни серця: будова, положення, функції.
15. Місця визначення пульсації і притискання великих артерій в ділянці голови, шиї, верхніх та нижніх кінцівок.
16. Вікові зміни лімфатичної системи.
17. Очеревина. Парієтальний та вісцеральний листки очеревини. Утвори очеревини: брижі, зв'язки, сальники. Порожнина очеревини. Функціональне значення очеревини.
18. Промежина. М'язи та фасції промежини.
19. Вплив фізичних вправ на дихальну систему.
20. Розвиток нервової системи – елементи філо- і онтогенезу.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу. Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані компетентності. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття. Перед початком заняття здобувачі повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт годинник тощо). Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до лабораторних занять. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams) для роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату факультету фізичної культури та спорту. У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до [Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р.](#)

Здобувач освіти отримує оцінку за кожне лабораторне заняття (тривалість заняття – 2 академічні години (1 пара), яка є комплексною та включає контроль як теоретичної, так і практичної підготовки студента.

Робота студентів на лабораторних заняттях (поточний контроль) загалом оцінюється у 70 балів. Максимально можлива кількість балів за одне заняття (2 аудиторні години) залежить від теми та чітко зазначена в пункті 5 «Структура освітнього компонента» даного Силабуса. Поточний контроль здійснюється на кожному лабораторному занятті. Лабораторні роботи змістового модуля 1 повинні бути відпрацьовані та здані до написання модульної контрольної роботи №2., лабораторні роботи змістового модуля 2 - до написання модульної контрольної роботи №3, лабораторні роботи змістового модуля 3 - до останнього заняття згідно розкладу основної сесії.

Протягом поточної роботи здобувач освіти має набрати не менше 35 балів (як допуск до складання іспиту). Для отримання допуску до екзамену здобувач освіти має відпрацювати лабораторні роботи (крайдата - до останнього заняття згідно розкладу основної сесії). У випадку, якщо здобувач освіти отримав менше, ніж 35 балів, або ж не відпрацював пропущені лабораторні роботи - він не може бути допущеним до екзамену.

Модульний контроль оцінюється у максимальних 30 балів.

Політика щодо академічної доброчесності. У процесі навчальної діяльності обов'язковим є дотримання норм академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

Списування під час тестування, розв'язування задач/кейсів заборонені (в т.ч. із використання мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування. Викладач і здобувач мають дотримуватись [ст. 42 Закону України «Про освіту»](#). Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями [Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки](#) та [Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ](#).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. За умови відсутності студента(ки) на занятті із поважної причини (наприклад, за станом здоров'я при документальному медичному підтвердженні, міжнародне стажування і т.п.), студент(ка) має право виконати лабораторну роботу згідно графіку відпрацювань пропущених навчальних занять кафедри фізіології людини і тварин (але не пізніше останнього заняття в межах змістового модуля) та отримати за неї бали. Лабораторні роботи, здані пізніше встановленого викладачем терміну і погодженого зі студентами, будуть оцінюватись нижчою кількістю балів (мінус 1 бал від максимально можливих). Дане положення не буде застосовуватися до тих студентів, які за поважних причин (наприклад, медичним показанням при наявності медичної довідки) пропускають визначений дедлайн захисту лабораторної роботи.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулі, темі (темам), що передбачені силабусом освітнього компонента. У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, стажування тощо які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до [Порядку визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки \(наказ №302-з від 29.08.2024 р.\)](#)

У випадку дуальної форми здобуття освіти зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно [Положення про підготовку здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки \(наказ №284-з від 29.08.2025 р.\)](#)

V. Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного й модульного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач складає екзамен у формі *усного опитування*. При цьому на екзамен вноситься *30 балів*, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. У кожному екзаменаційному білеті є три питання (по одному з кожного змістового модуля). Відповідь за кожне з екзаменаційних питань оцінюється максимально в 10 балів. Для отримання екзамену потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою. У відомості та індивідуальному навчальному плані здобувача освіти в графі «оцінка за національною шкалою» проставляється загальна кількість балів (максимально – 100), яку студент отримав разом за поточний контроль (70 балів) та підсумковий контроль (30 балів).

Питання для підготовки до підсумкового контролю:

1. Методи вивчення анатомії.
2. Історія розвитку анатомії.
3. Осі та площини тіла людини.
4. Анатомічна номенклатура.
5. Єдність організму і середовища, форми і функції соціального і біологічного в еволюційному та індивідуальному розвитку організму.
6. Клітина – основна структурно-функціональна одиниця живої матерії.
7. Поняття про тканини та їх класифікації.
8. Епітеліальна тканина, її класифікація, будова і функції.
9. Сполучна тканина, її класифікація, будова і функції.
10. М'язова тканина, її класифікація, будова і функції.
11. Нервова тканина, її класифікація, будова і функції.
12. Поняття про орган, систему органів, апарат, організм як ціле.
13. Поняття про сому, внутрішні органи і анатомічні шляхи нейрогуморальної регуляції. Цілісність організму.
14. Внутрішньоутробний період розвитку людини. Розвиток зародкових листків і осьових органів.
15. Поняття про опорно-руховий апарат. Скелет як частина опорно-рухового апарату людини.
16. Будова кісток, їх класифікація. Кістковий мозок.
17. Розвиток кістки як органа, її ріст та регенерація.
18. Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на ріст і розвиток кісток.
19. Вікові особливості кісток. Різниця в будові дитячої, юнацької, дорослої та старечої кісток.
20. Типи сполучень кісток.
21. Суглоби, їх будова і класифікація. Напівсуглоби.
22. Елементарні рухи в суглобах навколо основних осей обертання.
23. Вікові, статеві і індивідуальні особливості з'єднань кісток.
24. Кістки тулуба та їх сполучення.
25. Будова хребців різних відділів хребта.
26. Хребет як ціле. Вікові особливості хребта.
27. Будова ребер та грудини.
28. Грудна клітка як ціле. Типи грудної клітки.
29. Фізіологічні вигини хребта і їх функціональне значення. Поняття про сколіоз.
30. Скелет голови – череп. Будова мозкового відділу черепа. Сполучення кісток мозкового відділу.
31. Будова лицевого відділу черепа. Сполучення кісток лицевого відділу.
32. Череп в цілому: основа і склепіння.
33. Вікові та статеві особливості черепа.
34. Топографічні утвори черепа. Черепні ямки. Очна ямка. Носова порожнина. Носові ходи. Скронева та підскронева ямки. Крилопіднебінна ямка. Контрофорси черепа.
35. Кістки поясу верхньої кінцівки та їх сполучення.
36. Кістки вільної верхньої кінцівки та їх сполучення: плеча, передпліччя, кисті.
37. Кістки поясу нижньої кінцівки та їх сполучення.
38. Таз як ціле. Вікові, статеві та індивідуальні особливості таза.

39. Кістки вільної нижньої кінцівки: стегна, гомілки, стопи.
40. Склепіння (підйоми) стопи, їх функції. Фактори, що зміцнюють підйоми стопи. Зв'язковий апарат стопи.
41. Огляд рухів у суглобах верхньої та нижньої кінцівок навколо основних осей обертання.
42. Будова м'яза як органу. Допоміжний апарат м'язів. Кровопостачання та іннервація м'язів.
43. Класифікація м'язів.
44. Робота м'язів. Елементи біомеханіки м'язів. Важільний принцип роботи рухового апарату.
45. Вплив фізичних вправ і спорту на форму, будову і розвиток м'язів. Вікові особливості.
46. М'язи голови та шиї, їх класифікація, топографія і функції.
47. М'язи тулуба, їх класифікація, топографія і функції. Дихальні м'язи. Типи дихання.
48. М'язи поясу верхньої кінцівки, їх топографія і функції.
49. М'язи вільної верхньої кінцівки, їх топографія і функції: плеча, передпліччя, кисті.
50. М'язи поясу нижньої кінцівки, їх топографія і функції: внутрішні та зовнішні.
51. М'язи вільної нижньої кінцівки, їх топографія і функції: стегна, гомілки, стопи.
52. Органи кровотворення.
53. Будова кровеносних судин. Класифікація судин.
54. Серце, його топографія, будова і функції. Провідна система серця, серцевий цикл. Кровопостачання та іннервація серця. Вікові зміни серця: будова, положення, функції.
55. Мале і велике кола кровообігу. Судини малого кола кровообігу.
56. Особливості кровообігу у плода.
57. Аорта, її відділи та гілки. Гілки висхідної частини аорти.
58. Артерії голови і шиї.
59. Артерії верхньої кінцівки.
60. Артерії стінок та органів грудної і черевної порожнин.
61. Артерії нижньої кінцівки.
62. Система верхньої порожнистої вени.
63. Система нижньої порожнистої вени.
64. Система ворітної вени печінки.
65. Місця визначення пульсації і притискання великих артерій в ділянці голови, шиї, верхніх та нижніх кінцівок.
66. Лімфатична система, її будова і функції. Вікові зміни лімфатичної системи.
67. Будова лімфатичного русла: капіляри, судини, стовбури, протоки.
68. Будова, функції та класифікація лімфатичних вузлів.
69. Значення вивчення лімфатичної системи для викладачів фізичної культури і її роль в імунзахисті організму від шкідливих факторів.
70. Система органів травлення, їх класифікація і функції.
71. Ротова порожнина і глотка, їх топографія, будова і функції.
72. Стравохід і шлунок, їх топографія, будова і функції.
73. Тонка і товста кишка, їх топографія, будова і функції.
74. Травні залози, їх топографія, будова і функції.
75. Очеревина. Парієтальний та вісцеральний листки очеревини. Утвори очеревини: брижі, зв'язки, сальники. Порожнина очеревини. Функціональне значення очеревини.
76. Система органів дихання, їх класифікація і функції.
77. Повітроносні шляхи, їх топографія, будова і функціональне значення. Особливості будови стінки дихальних шляхів.
78. Респіраторний відділ дихальної системи, його будова, топографія і функції. Бронхоальвеолярне дерево.
79. Система органів сечовиділення, їх класифікація і функціональне значення.
80. Сечовидільні шляхи, їх топографія, будова і функції.
81. Нирки, їх топографія, будова і функції. Будова нефрона.
82. Загальні відомості про нервову систему. Класифікація нервової системи.
83. Нейрони, їх морфологічна і функціональна класифікація. Нервові волокна, їх види.

- Нервові закінчення (рецептори, ефектори, синапси).
84. Поняття про рефлекс. Рефлекторна дуга. Проста і складна рефлекторні дуги. 85. Розвиток нервової системи – елементи філо- і онтогенезу.
86. Топографія та будова спинного мозку.
87. Оболонки та міжоболонкові простори спинного мозку. Спинномозкова рідина, її склад і функції.
88. Поняття про спинномозковий сегмент. Центри спинного мозку. 89. Головний мозок, його топографія, будова і функціональне значення. Відділи головного мозку, їх топографія, будова і функції.
90. Зовнішня та внутрішня будова півкуль кінцевого мозку. Поняття про кіркові центри аналізаторів.
91. Оболонки та міжоболонкові простори головного мозку.
92. Провідні шляхи головного і спинного мозку.
93. Будова периферичного відділу нервової системи, його функціональне значення. Спинномозкові нерви, їх класифікація, принцип формування, топографія та область іннервації.
94. Соматичні сплетення (шийне, плечове, поперекове, крижово-куприкове), їх принцип формування та область іннервації.
95. Черепномозкові нерви, їх класифікація, принцип формування, топографія та область іннервації.
96. Вегетативна нервова система, її класифікація, будова і функції. Відмінності соматичної нервової системи від вегетативної нервової системи.
97. Симпатичний відділ вегетативної нервової системи, його будова і функції. 98. Парасимпатичний відділ вегетативної нервової системи, його будова і функції. 99. Принцип вегетативної іннервації органів.
100. Визначення аналізатора, його частини. Орган зору, його будова і функціональне значення.
101. Світлозаломлюючі середовища ока. Апарат акомодатії і порушення зору.
102. Шлях зорового аналізатора.
103. Орган слуху та рівноваги, їх будова і функціональне значення.
104. Спіральний кортіїв орган. Механізм сприйняття звуку.
105. Шлях слухового та вестибулярного аналізаторів.
106. Будова і топографія органу смаку та нюху. Шлях нюхового і смакового аналізаторів.
107. Шкіра, її будова. Похідні шкіри.
108. Шкірний аналізатор.
109. Значення залоз внутрішньої секреції (ендокринних залоз) в нейрогуморальній регуляції організму та їх взаємозв'язок з судинною та нервовою системами. Класифікація залоз.
110. Будова і функції епіфіза, гіпофіза, щитоподібної та прищитоподібних залоз.
111. Будова, топографія і функції виличкової та наднирникових залоз. 112. Залози змішаної секреції (підшлункова та статеві).
113. Гормони мозкового шару наднирникових залоз та їх участь у регуляції стресових ситуацій організму.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня

75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Korzhyk O., Morenko A. Cortical sources of electrical activity, related to the switching to an alternative motor program in humans. *Acta Neurobiologiae Experimentalis*. 2023. Vol. 83, No Supl 1. P. 91-92.
2. Korzhyk O., Morenko A. Cortical sources of electrical activity, related to the cessation of a prepared motor reaction in humans. *Acta Neurobiologiae Experimentalis*. 2022. Vol. 82, No Sup 1. P. 82.
3. Prylutskyu Y, Nozdrenko D, Motuziuk O, Prylutska S, Nurishchenko N, Franskevych D, Soroca V, Cherepanov V, Kalinin I, Korzhyk O, Ritter U. C60fullerene improves the contractile activity of the injured rat muscle gastrocnemius. *Nanotechnology*. Vol. 36, No 12. 125101.
4. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С., Апончук Л., Гузюк А. Анатомія опорно-рухового апарату : робочий зошит / укладачі В. С. Пикалюк та ін. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. 141 с.
5. Дмитроца О., Коржик, О. Оцінка деяких показників фізичного здоров'я першокласників в умовах Нової української школи. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. № 2. С. 27–34
6. Дмитроца О., Коржик О. Вплив системи дошкільної підготовки до навчання на адаптаційні можливості серцево-судинної системи першокласників. *Acta Pedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 4. С. 75–81.
7. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В., Апончук Л. С. Анатомія опорно-рухового апарату : навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації. Луцьк : ПП Іванюк В.П. 2020. 310 с.
8. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імунотенезу : навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації. Луцьк : ПП Іванюк В.П. 2020. 173 с.
9. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В. Спланхнологія : навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації. Луцьк : ПП Іванюк В.П. 2020. 161 с.
10. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В. Спланхнологія. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імунотенезу : навчально-методичний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації. Луцьк : ФОП Іванюк В.П., 2022. 300 с.
11. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В. Спланхнологія. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імунотенезу : навчальний посібник для здобувачів освіти ЗВО III-IV рівнів акредитації. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 296 с.
12. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Апончук Л., Коржик О. В., Бранюк С. В. Серцево-судинна система : робочий зошит. Луцьк : ПП Іванюк В.П.. 2021. 113 с.

13. 12. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Апончук Л., Коржик О. В., Бранюк С. В. Спланхнологія : робочий зошит. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. 127 с.
14. Коржик О.В., Дмитроца О.Р., Моренко А.Г. Вікові та статеві особливості адаптаційно-резервних можливостей серцево-судинної системи школярів, які проживають у різних умовах екологічного впливу. *Modern aspects of scientific research in the context of modernization of biological and natural science education* : колективна наукова монографія. Рига, Латвія : «Baltija Publishing», 2022. 288 с.
15. Ващенко М. І., Матешук-Вацеба Л.Р., Степанюк Я.В., Коржик О.В. та ін. Морфологічні особливості ядер гіпоталамуса під впливом глутамату натрію та його відміні (експериментальне дослідження). *Морфологія*. 2025. Вип. 3, Том 19. С. 37-45.